

Handläggare
Jan Franzén

Datum
2018-01-30
Rev. 2018-02-14

Diarienummer
PBN-2018-0001
KSN-2016-2027

TJÄNSTESKRIVELSE

PLAN- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

Bildande av naturreservatet Årike Fyris

Förslag till beslut

Plan- och byggnadsnämnden föreslås besluta

att ställa sig bakom stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Årike Fyris, och

att uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter samt ge övriga intressenter i ärendet enligt sändlista möjlighet till yttrande.

Bakgrund

Uppsala stad växer och inom stadsgränsen utvecklas ett sammanhängande stadslandskap. För en fungerande infrastruktur behövs nya trafikförbindelser som kan koppla samman stadens olika delar och Uppsalas landsbygd. En tätare stad ställer också större krav på fungerande gröna strukturer med parker, naturmark och stråk. För att säkra permanent tillgång till ett stort tätortsnära grönområde skyddas området Årike Fyris för framtiden som naturreservat. I området finns redan idag ett stort utbud av friluftaktiviteter och värdefull natur. Genom att bilda naturreservatet Årike Fyris beslutas hur området ska skötas så att friluft- och naturvärden kan utvecklas.

UNESCOs världsarv

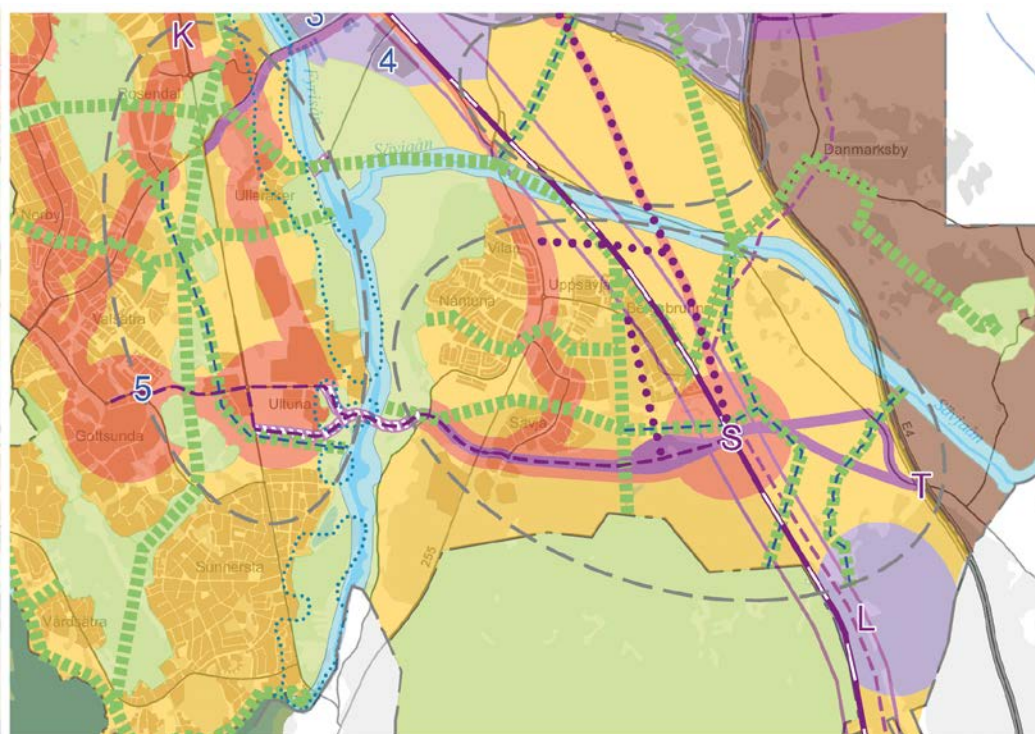
Årike Fyris är ett av flera områden som är föreslaget till UNESCO om ett bildande av världsarv. För att en ansökan ska godkännas krävs ett adekvat och starkt skydd. Större delen av Årieket är idag skyddat med landskapsbildsskydd och utökas med det föreslagna skyddet som naturreservat. Länsstyrelsen ansöker om världsarvsbildning.

Vindbron

Restaureringen och uppbyggnaden av Vindbron stämmer väl överens med syftet i det föreslagna naturreservatet. Vindbron ska bidra till att skapa utbyggda länkar mellan Ulleråker och de östra delarna av staden, samt ge ökad tillgänglighet inom Årike Fyris olika delar.

Ultunalänken

Broreservatet i beslutshandlingen för reservatet markerar yta för en ungefärlig placering av en framtida bro över Fyrisån - Ultunalänken. Inriktningen för Ultunalänken är enligt gällande översiktsplan att bron ska vara till för gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik. Länken ska bidra till att koppla ihop stadens södra och sydöstra delar med ett framtida stationsläge vid Bergsbrunna (Uppsala södra). På så sätt utgör den också en länk mellan stadsnoden i Ultuna och ett utbyggt stadsstråk på den östra sidan av Fyrisån. Med en utbyggnad av staden är länken en förutsättning för tillgängligheten i de södra delarna av staden, för tillgängligheten regionalt och särskilt till och från Stockholmsregionen. Länken går genom ett mycket känsligt område med höga natur- och kulturvärden som är ett viktigt ekologiskt samband. Länken ska utformas som en lätt brokonstruktion som minimerar intrånget i natur- och kulturmiljöer. Länken ska vara förenlig med en ambition att Årike Fyris kan klassas som världsarv för uppkomsten av vetenskapen systematisk biologi liksom det planerade skyddet i naturreservatet Årike Fyris.

Karta från ÖP 2016, figur 40.

Bilden ovan visar kollektivtrafikförbindelse mellan sydvästra stadsdelarna och stationsläge i Bergsbrunna. Streckad lila linje illustrerar en spårburen, snabb och lätt kollektivtrafikförbindelse med hög kapacitet och turtäthet som knyter ihop de sydvästra stadsdelarna med Bergsbrunna station.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsförvaltningen har på uppdrag av kommunstyrelsen tagit fram ett förslag till beslut och en skötselplan för naturreservatet Årike Fyris. Plan- och byggnadsnämnden beslutar att ställa sig bakom förslaget och uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter och ge övriga intressenter i ärendet enligt sändlista möjlighet till yttrande.

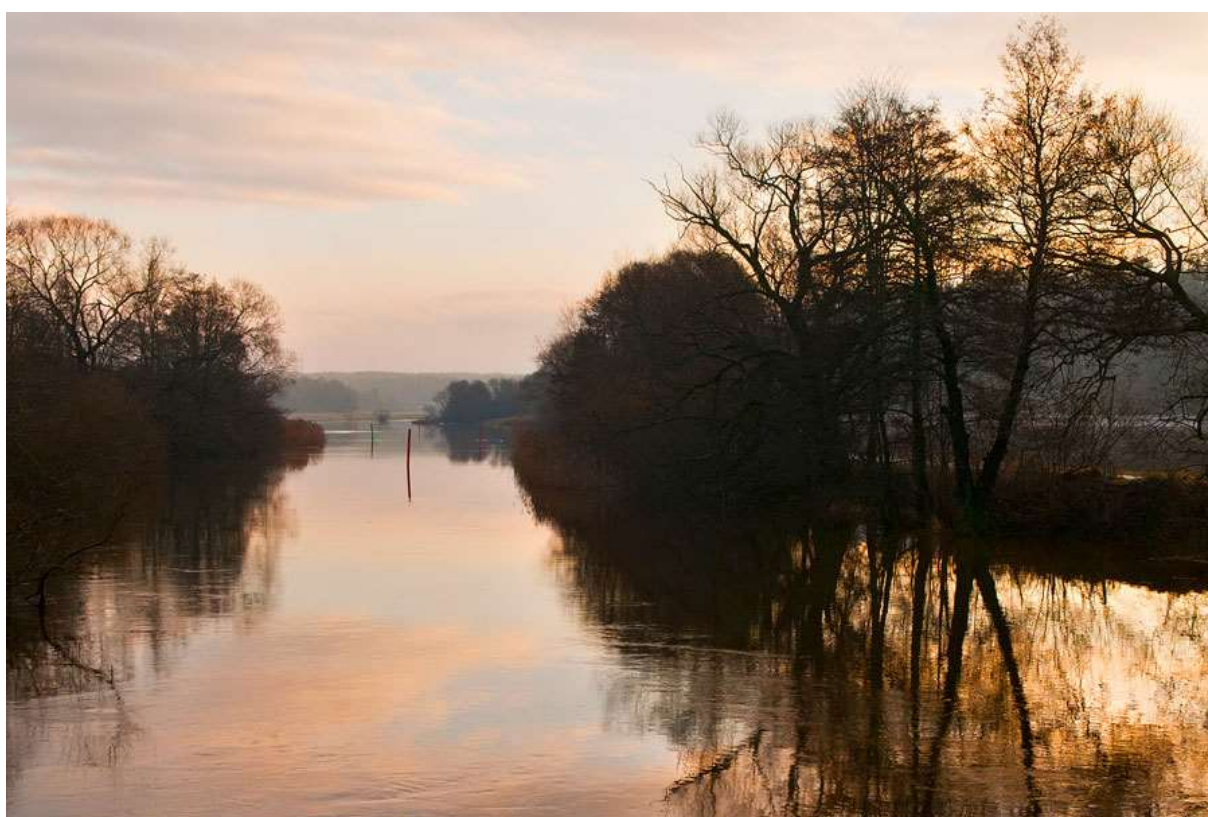
Ärendet

År 2002 anvisades Årike Fyris för reservatsbildning i fördjupad översiktsplan för Uppsala stad. Dåvarande fritids- och naturvårdsnämnden (FNN) fick i uppdrag att påbörja en reservatsbildning. Förslag till naturreservat remitterades under 2007. År 2009 togs beslut om ett fortsatt arbete med reservatsbildning med förändrade gränser till översiktsplan 2010. År 2011 remitterades ett nytt reservatsförslag. Därefter beslutade kommunstyrelsen (7 september 2011, § 142) om överläggningar för att finna reservatslösningar för SLU. I aktualitetsförklaringen 2014 (kommunfullmäktige 26 maj 2014, § 135) av översiktsplanen beslutade kommunfullmäktige att "reservatsbildningen bör avvakta och koordineras med världsarvsarbetet". Den 23 november 2016 beslutade kommunstyrelsen att ta fram förslag till naturreservat. 2017 undertecknades ett samarbetsavtal mellan Uppsala kommun och SLU för ett gemensamt arbete med reservatsbildning.

Stadsbyggnadsförvaltningen

Mats Norrbom
Direktör

Förslag till Skötselplan för naturreservat Årike Fyris

Uppsala kommun
2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Syfte med reservatet och dess skötsel	4
Syftet uppnås genom att	4
BESKRIVNINGSDDEL	5
Administrativa data	5
BESKRIVNING OCH PLANDEL	5
Övergripande mål och skötsel.....	5
Plan	6
Friluftsvärden.....	7
Plan	7
Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi	8
Plan	8
Kulturlandskapet	9
Plan	9
Skogsmarken	10
Plan	10
Forn- och kulturlämningar	11
Plan	11
Forskning och undervisning.....	11
Plan	11
Prioriterade bevarandevärden	12
Skötselzoner.....	13
Skötselzon A: Fyrisåns och Sävjaåns limniska miljöer med strandmiljöer och mader – 103 ha .	13
Skötselzon B: Betes- och slåttermark 85 ha	14
Skötselzon C: Åkermark – 141 ha	16
Skötselzon D: Gammal barr- och blandskog – 80 ha	17
Skötselzon E: Lövdominerad skog – 27 ha	18
Skötselzon F: Barrdominerad skog – 29 ha	19
Skötselzon G: Sunnersta friluftsområde – 16 ha	20
Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet).....	22
Skötselområden	26
Skötselområde 1: Ekologiskt kantzon utmed Sävjaån – 3,5 ha.....	26
Skötselområde 2: Öppna områden med blottlagd sand eller grus – 11 ha.....	26

Skötselområde 3: Talldominerad barrskog på åsryggar – 4 ha.....	28
Skötselområde 4: Löv- och blandskog i bryn – 3,4 ha	29
Skötselområde 5: Växtplats för hotade svampar – 0,1 ha.....	30
Gränsmarkering och skyltning.....	31
Naturvårdsförvaltning och tillsyn.....	31
Uppföljning.....	32
KÄLLFÖRTECKNING	33
Publicerade skrifter	33
Opublicerade skrifter	33
Digitala källor.....	33
Kartmaterial.....	34
Bilagor	34

Syfte med reservatet och dess skötsel

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara områdets jordbruksmark, naturmark och betesmark för forsknings- och undervisningsverksamhet,
- bevara och utveckla biotoper för ett rikt fågelliv och vattenorganismer genom att värna, utveckla eller anlägga olika vattenmiljöer,
- bevara och utveckla ett kulturpräglad landskap längs Fyrisån och Uppsalaåsen med värdefulla naturtyper för biologisk mångfald i vatten- och landmiljöer,
- bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandebestånd utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom området.

Mer specifikt är syftet att vårda, bevara samt utveckla området som innefattar ekosystem i jordbruksmark, Fyrisåns och Sävjaåns limniska miljöer med strandmiljöer, skogsbestånd samt sandiga åsmiljöer. Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas för frilufts- och fritidsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet.

Syftet uppnås genom att

- inte tillåta exploaterande verksamheter,
- säkerställa fortsatt hävd av odlingsmark genom åkerbruk, slåtter och betesdrift,
- undvika användning av konstgödsel och bekämpningsmedel,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer för fisk och andra vattenorganismer,
- bibehålla och hävda lundar, - naturbetes- och slåttermarker,
- sköta skogsbestånd för biologisk mångfald och friluftsliv,
- erbjuda goda friluftsupplevelser genom att utveckla tillgänglighet och information,
- på sikt förena de befintliga naturreservaten Uppsala kungsäng och Nántuna lund med Årike Fyris till ett sammanhängande naturreservat.

Beskrivningsdel

Administrativa data

Naturresevatets namn	Årike Fyris	
NVR ID	XXXXX	
Kommun	Uppsala	
Församling	Danmark – Funbo, Gottsunda	
Fastigheter	Hovstallängen 1:1, Kronåsen 1:16, 1:17, 1:20, 1:25, Kungsängen 37:1, Lilla Djurgården 1:1, Nántuna 1:2, 1:3, 15:1, 2:19, 2:2, 3:1, Sunnersta 51:22, 51:26, 51:97, Sävja 1:55, 12:1, 2:1, 5:1, 7:1, 8:1, Ultuna 2:1	
Markägare	Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala kommun, Gustavianska Stiftelsen vid Uppsala Akademi och enskilda	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Reservatets areal	Ca 482 hektar, varav land ca 441 ha. (Justeras efter slutmätning)	
Lägesbeskrivning	Naturresevatet är beläget 4 km söder om Uppsala centrum.	
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken (24).	
Natura 2000	Sävjaån-Funbosjön SE0210345 – del av (3 hektar).	
Bedömningar	Våtmarksinventeringen 1986: Våtmarker utmed Fyrisån – klass 1. Naturvårdsprogram för Uppsala län 1987: Fyrisåns omgivning mellan Lilla Ultuna och Flottsund – klass 2. Kommunens naturvårdsinventering 1988-96: Klass II	
Markslag och naturtyp (ungefärliga arealer)	Vatten och sankmark Betes- och slättermark Åkermark och vall Äldre barr- och blandskog Barrdominerad skog Lövdominerad skog Friluftsområde	103 ha 85 ha 141 ha 80 ha 30 ha 27 ha 16 ha

Beskrivning och plandel

Övergripande mål och skötsel

Naturresevatet är en del av Fyrisåns dalgång och avgränsas av Uppsala stad, Ultuna- och Sunnerstaåsen, Lilla Djurgårdsskogen, Lunsen samt Mälaren. Området är mycket varierat och består av åkrar, betesmarker, strandängar, öppet vatten, skogar och sandmiljöer. Området har en lång historia av brukande vilket har gett förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Plan

Övergripande mål är att bevara ett öppet kulturpräglat landskap med vatten, åkermark, betesmark, fuktängar, friska och torra marker samt skogsområden och åsmiljöer. Skötseln ska bevara och utveckla värdefulla strukturer som översvänningsmarker, ogödslade gräsmarker, gammal skog, gamla träd, död ved och sandmiljöer. Vidare ska skötseln gynna naturvårdsintressanta arter i området och skydda områdets forminnen och kulturvärden. Allmänheten ska ha möjlighet till naturupplevelser och kunna utöva ett aktivt friluftsliv.

Övre Föret.

Foto: Ana Vera Burin Batarra

Friluftsvärden

I reservatet finns höga friluftsvärden för besökare både från staden och närområden och är även ett regionalt utflyktsmål med tillgång till vintersport, utbyggda promenadstråk och en rik flora och fauna. Reservatet är del i ett grönt sammanhängande rekreativstråk som löper ifrån stadskärnan till Krusenberg samt förbindelse via Flottsund till promenadstråket längs Vårdsättraviken.

I reservatets södra del ligger Sunnerstaåsens friluftsområde och Sunnerstastugan. Här finns bl.a. elljusspår med skidspår vintertid, en natur- och kulturstig, en markerad slinga för terrängcykling samt Upplandsledens start. Kanoter kan hyras och på åsens sluttning finns en slalombacke som prepareras med konstsnö och en pulkabacke.

Genom reservatet löper två Linnéstigar - Ultunavandringen och Danmarksvandringen. I Lilla Djurgårdsskogen finns ett elljusspår, en ridstig och en naturstig för barn. På östra sidan om ån finns en strandpromenad som leder besökaren från centrala staden fram till Vindbron. Inom området finns byggda anläggningar som spånger, ett fågeltorn och en fågelplattform.

Plan

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare med olika behov kan bedriva friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, jordbrukslandskap, biologisk mångfald och de skönhetsvärden som finns i området.

Årike Fyris är ett uppskattat natur- och friluftsområde med sitt tätortsnära läge.

Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi

Fyrisån är länets största å och är ca 40 km lång och där sex kilometer ingår i reservatet. Fyrisån har två utvidgningar - Övre och Nedre Föret. Fyrisån och Sävjaån är viktiga vandringsvägar för vandrande fisk. I fuktängen strax söder om Ultuna ligger "Ultuna källa".

Inom ramdirektivet för vatten har åtgärder föreslagits för att förbättra Fyrisåns och Sävjaåns vatten. Dessa åtgärder är t.ex. anpassade skyddszoner, ekologiskt funktionella kantzoner, strukturkalkning, anläggande av fosfordammar, ekologisk odling och vallodling. Genomförda åtgärder är anläggande av skyddszon mot Sävjaån, ekologisk odling och vallodling (källa VISS).

Plan

Vatten- och våtmarksområdena ska bevaras och där så är möjligt ska de biologiska värdena utvecklas och restaureras. Förutsättningarna för goda lek- och uppväxtmiljöer för fisk ska optimeras. Alla skötselåtgärder i vatten kräver noggrann utredning innan de genomförs. Särskilt Övre och Nedre Föret och Sävjaån fungerar som uppväxtområden för fisk och stor försiktighet krävs vid planering av åtgärder.

Fyrisåns åsystem är sjöfattigt vilket kan resultera i kortvariga, kraftiga flöden vid snösmältning och rikligt regn. Bilden visar översvämning vid vindbron, någon gång under 1900-talets första hälft. Fotograf och årtal okänt.

Kulturlandskapet

För 11 000 år sedan var Mellansverige isfritt och Uppland låg under vatten. Genom landhöjningen kom Kungsängens bördiga jordar i dagen och blev rika ängsmarker. Under 1600-talet byggdes Ultuna kungsladugård som tillsammans med Sätuna kungsladugård utgjorde underhållet till Uppsala slott. På 1800-talet blev det stora förändringar då Kungsängens gård införde nya arbetssätt och ett mer rationellt jordbruk. Traktorer och ardennerhästen innebar att den tunga lerjorden och ängsmarken kunde plöjas för odling. Idag odlas den mest bördiga marken som åkermark.

Det öppna landskapet är sedan forntiden starkt präglad av fyra brukningscentra; Ultuna, Nântuna, Sunnersta och Kungshamn. Den del av ängen som avsattes 1951 som naturreservat är den enda del som kontinuerligt hävdats med slätter. Kungsängen är känd sedan 1740-talet för sin massförekomst av kungsängslilja. Liljan är införd och troligen förvildad från staden eller från dåvarande universitetets botaniska trädgård.

Plan

Målet med skötseln är att odlingslandskapet med åkrar, slätter- och betesmarker och småbiotoper ska bevaras och utvecklas. De öppna markerna sköts med bete, slätter, åkerbruk eller vallodling. För att gynna fågellivet kan odlingen av åkermarken kompletteras med insatser som lärkrutor och sprutfria kantzoner. Lärkrutor är osådda fläckar på 16 – 20 m² och gynnar flera olika arter.

Kungsängsliljan som är Upplands landskapsblomma förekommer utmed Fyrisån, både i och utanför Kungsängen.

Skogsmarken

Ultunaåsen är till stora delar barrskogsbevuxen förutom mindre partier löv samt några små igenväxande grusgropar och gräsbevuxna ytor. Barrskogen är huvudsakligen gammal och bitvis naturskogsartad med rik förekomst av döda träd och lågor.

Skogen på Sunnerstaåsen domineras av mager hedartad barrskog med till största delen gammal och grov tall. I åsens västra kant finns en geologiskt bildad åsgrop som bildar en blöt sänka med öppna kärrliknande ytor och alsumpskog.

Lilla Djurgårdsskogen består av barr- och blandbestånd med inslag av såväl planterad lärk, ek och silvergran samt av lövskog som präglas av mycket björk, grova ekar och täta hasselbestånd.

På några platser i reservatet finns öppna till halvöppna sandiga marker, bl.a. i Gälbogropen, i vägslänten utmed Ultunaåsens östra kant, på södra och östra delen av Sunnerstaåsen samt i området vid Pustnäs.

Plan

Skogsområdenas naturvärde är främst knutna till den särpräglade växtmiljö som åsmaterial ger upphov till samt naturskogsartade bestånd med död ved, gamla grova träd särskilt tall, gran och ek samt täta lundartade lövskogspartier med gles markvegetation.

För att bevara och gynna natur- och friluftsvärden undantas skogen från virkesproduktion. Målet är att tillåta skogsbestånd och enskilda träd att få bli gamla såväl i barrskog som i lövdominerade partier. Vissa delar av skogsområdena lämnas orörda medan andra har någon form av skötsel, t.ex. frihugning av grova träd, prioritering av speciella trädslag och buskar eller skötsel av brynzoner.

Ett skogsparti under igenväxning.

Forn- och kulturlämningar

Inom reservatet finns olika kulturlämningar och historiska bosättningar. I Sunnersta finns ett järnåldersgravfält och inom Nántuna finns ett antal fornlämningar i form av gravfält, högar och härdar. Ulleråker och Ultuna har en lång historia tillbaka i forntiden och utgjorde under senare hälften av järnåldern de viktigaste platserna kring Arosfjärden. 1200- och 1300-talen omnämns Ultuna och Ulleråker som byar. Under 1600-talet etablerades, på initiativ av Karl IX, Ultuna Kungsladugård för att utgöra underhåll åt Vasaslottet.

Plan

Forn- och kulturlämningar ska bevaras och får lyftas fram genom skötselinsatser i form av röjningar, slåtter, informationsskyltar etc. Detta gäller i hela reservatet, i samtliga skötselområden. Skötsel av forn- och kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Forskning och undervisning

Kungsängen med omgivning har lång tradition som objekt för vetenskapliga studier. På 1600-talet utförde Olof Rudbeck d.ä. naturvetenskapliga studier och under 1700-talet gjorde Carl von Linné och hans lärjungar exkursioner i området. Linnés utflykter följde åtta bestämda leder, Herbationes Upsalienses, och som idag kallas Linnéstigarna. Två av dessa (Danmarksvandringen - Herbatio Danensis, och Ultunavandringen- Herbatio Ultunensis) passerar genom reservatet.

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Uppsala universitet (UU) använder idag naturreservatet för forskning och undervisning. Området har under lång tid använts för forskning och undervisning av SLU i form av t.ex. försöksverksamhet med växter och djur, studier av mark- och vattenförhållanden samt fältvandringar i jordbruks- och naturlandskap.

Plan

Årike Fyris är även en resurs för Uppsalas förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Det är tätortsnära och lätt att ta sig till. Naturreservatet ska inte innebära hinder för att bedriva fältstudier så länge naturvärdena inte hotas. På universitetsnivå är Årike Fyris intressant som ett landskapslaboratorium där man kan testa olika metoder för restaurering, fältundervisning, naturvägledning, miljökommunikation, vattenvård, anpassat åkerbruk m.m.

Registrering av vandrande asp vid Islandsfallet, i Uppsala.

Prioriterade bevarandevärden

- Naturtyper: Akvatiska miljöer, öppet kulturpräglad landskap, äldre barrskog, lundartad lövskog och öppna sandiga/grusiga marker.
- Arter: Asp, ål, skedand, kornknarr, kungsfiskare, spillkråka, storspov, dubbelbeckasin, sydlig gulärta, bibagge, stor korslöpare, reliktböck, cinnoberbagge, kungsängslilja, backsippa, sanddraba, muddermossa, vintertagging, gränsticka och violfingersvamp.
- Friluftsliv: Tätortsnära och bostadsnära område, landskapsbild, Linnéstigar och fågelskådning.
- Strukturer: Vatten, översvämningsmarker, ogödslade och hävdade gräsmarker, gamla träd, död ved och sandmiljöer.

Sydlig gulärta häckar i Årike Fyris. Den är bunden till betade eller slåttade, fuktiga strandängar.

Backsippan är en fridlyst art som växer vid Ultunaåsen samt i naturbetesmarken vid Pustnäs.

Skötselzoner

Skötselzon A: Fyrisåns och Sävjaåns limniska miljöer med strandmiljöer och mader – 103 ha

Beskrivning:

Skötselområdet består av Fyrisån och Sävjaån tillsammans med brinkar, strandzoner och mader. Inom området finns Övre och Nedre Föret som är sjöliknande utvidgningar av ån. Dessutom ingår Sunnerstaviken som är en dödisgrop. Vid södra delen av Ultuna finns en av Upplands naturliga kalkkällor, den s.k. Ultuna källa.

Bevarandemålet i zon A är ett rikt fågelliv och goda förutsättningar för lek- och uppväxtområden för fisk.

Bevarandemål:

Limniska miljöer med öppna fuktängar och mader. Förekomsten av kärlväxter, buskar och träd som bedöms vara igenväxningsvegetation ska var liten. Strandbrinkar med varierande träd- och buskskikt, naturlig vegetation och på lämpliga ställen med lodväggar. Goda förutsättningar för

lek- och uppväxtområden för fisk samt rik fågelfauna och värdefulla miljöer för övrig fauna och flora.

Skötselåtgärder:

Åtgärder som kan vidtas inom zonen är:

- Röjning av igenväxningsvegetation.
- Bete eller slåtter av strandzoner, fuktängar och mader.
- Fräsning/klippning av vegetation i vatten (exempelvis vass, jättegröe), men hänsyn måste tas i områden med mycket fiskyngel.
- Fräsning/slåtter kring Sunnerstaviken och Övre Föret.
- Bibehålla eller skapa nya häckningsmiljöer för kungsfiskare i åbrinken.
-

För att hålla våtmarksmiljön öppen vid Sunnerstaviken kan fräsning/klippning av vegetation bli aktuell.

Skötselzon B: Betes- och slåttermark 85 ha

Beskrivning:

Betes- och slåttermarker kring Fyrisån. Skötselzonen omfattar markerna nedanför Kungsängens gård och sträcker sig söderut mot Pustnäs. I den södra delen finns värdefulla torrbackspartier med sandblottor. Försöksverksamhet och undervisning bedrivs på delar av markerna.

Bevarandemål:

Hävdade, ogödslade betes- och slåttermarker med rikt växt- och djurliv. Markerna ska inte plöjas upp, om det inte tillfälligtvis behövs för att

upprätthålla bevarandemålet. Öppna sandmiljöer ska finnas. Betesdrift ska hanteras så att örtrik flora ej missgynnas.

Skötselåtgärder:

Mark som hävdas med slåtter eller bete. Vid behov görs insatser för att hålla sandmiljöer öppna.

Åtgärder får göras som höjer naturvärden kopplade till betes- och slåttermarkerna, till exempel:

- Rövning av igenväxningsvegetation.
- Putsning eller fräsning vid behov.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor (sandblottor), se skötselomr. 2.

Målet i zon B är att bevara träd- och buskbärande hagar och andra öppna gräsmarker genom bete och slåtter.

Tidvis översvämmad betes-/slåttermark vid Kungsängen, i zon B.

Skötselzon C: Åkermark – 141 ha

Beskrivning: Åkermark som förvaltas och brukas av markägaren. Försöksverksamhet och undervisning pågår på delar av markerna.

Bevarandemål: Jordbruksmark som hålls öppen genom att den brukas som åker, betes- eller slåttervall.

Bevarandemålet i zon C är öppen jordbruksmark.

Skötselåtgärder: Åkermarken ska skötas och brukas som åker-, betes- eller slåttervall.

Åtgärder får göras som höjer naturvärdena. Sådana åtgärder är:

- Lärkrutor, d.v.s. osådda fläckar 16 -20 m².
- Anläggande av mikrovåtmarker (små våtmarker som torkar ut) och småvatten.
- Obesprutade kantzoner.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor (skyddszon vid Sävjaån), se skötselområde 1.

Skötselzon D: Gammal barr- och blandskog – 80 ha

Beskrivning: Skötselzonen utgörs av barrdominerade skogar på Sunnerstaåsen och Ultunaåsen. En stor del av skogsområdena har hög ålder och är bitvis av naturskogskaraktär. Några planterade tallbestånd förekommer emellertid, liksom mindre lövskogspartier och sumpskogar med bl.a. björk, klipbal, sälg, ek och rönn. På Ultunaåsen finns dessutom en igenväxande liten inäga och en delvis öppen geologiskt bildad åsgrop, den s.k. Gälbogropen.

Bevarandemål: Gammal barr- och blandskog med hög andel grova, levande träd samt döende och döda träd.

Målet i zon D är barr- och blandskog med hög ålder och grova träd samt skydd av vedlevande arter.

Skötselåtgärder: De barrdominerade områdena ska undantas från virkesproduktion och sköts för att höja natur- och friluftsvärden, bland annat genom att tillåta naturliga successioner med självgallring, åldrande träd och bildande av död ved, samtidigt som framkomligheten på stigar, spår, leder etc. förblir god.

Åtgärder som bör vidtas inom zonen är:

Specifika åtgärder, se skötselomr. 2, 3, 4 och 5.

Skötselzon E: Lövdominerad skog – 27 ha

Beskrivning: Skötselzonen utgörs huvudsakligen av löv- och blandskogsbestånd med björk, ek, tall, gran, asp, rönn och hassel. I nordvästra delen av Lilla Djurgårdsskogen finns planterad ek. Även lind och alm har planterats i området. Skogen är huvudsakligen medelåldrig men enstaka gamla ädellövträd förekommer.

Bevarandemål: Gammal, lövträdsdominerad skog med hög andel grova, levande träd, inklusive döende och döda träd. Bryn ska vara ljusöppna och gammelträd frihuggna.

Bevarandemålet i zon E är lövträdsdominerad skog, ljusöppna bryn och frihuggna grova gammelträd.

Skötselåtgärder: Skötselzonen undantas från virkesproduktion och sköts för att höja natur- och friluftsvärden, t.ex. genom självgallring, åldrande träd och bildande av död ved, samtidigt som framkomligheten på stigar, spår, leder etc. förblir god.

Åtgärder som bör vidtas inom zonen är:

- Röjning, huggning eller ringbarkning av yngre gran.
- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
- Frihuggning av träd, främst ädellövträd, i brynzonen.

Skötselzon F: Barrdominerad skog – 30 ha

Beskrivning: Området utgörs huvudsakligen av likåldriga tallbestånd, yngre än 100 år. Bitvis förekommer även bestånd med lärk, gran, silvergran och björk.

- Bevarandemål:** Gammal, luckig skogsmark med trädslagsvariation och åldersspridning. Naturlig förnygring tillämpas. Både barr- och blandskogbestånd kan på sikt eftersträvas.
- Skötselåtgärder:** Rekreations- och naturvårdsanpassad skogsskötsel i syfte att bevara och förstärka natur- och friluftsvärden. Uthuggningar görs med stor variation så att skogen blir omväxlande med såväl glesa/luckiga som täta/orörda partier. Äldre träd sparas och kalavverkningar undviks.
- Åtgärder som kan vidtas inom zonen är:
- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
 - Frihuggning av träd i bryn.

I likåldriga barrplanteringar är det långsiktiga målet gammal skog med omväxlande skiktning och större trädslagsvariation.

Skötselzon G: Sunnersta friluftsområde – 16 ha

- Beskrivning:** Friluftsområde på Sunnerstaåsen med anläggningar som byggnader, lekanordningar, skidbacke med liftar, pulkabacke och elljusspår.
- Den s.k. Sunnerstagropen är en före detta grustäkt och används idag som pulkabacke. Den har en sandig-grusig jordmån av åsmaterial och är väldränerad. Både i gropen och i dess sluttningar finns en värdefull torrbacksflora och en rik förekomst av sällsynta insekter och svampar.

Målet i zon G är att bevara och utveckla ett välbesökt friluftsområde, men även att skydda sällsynta arter som är beroende av sandblottor och torrängar.

Bevarandemål:

Välbesökt friluftsområde med höga upplevelse- och rekreationsvärden, men även ett område med höga naturvärden knutna till sandblottor, torrängsvegetation och gamla solbelysta träd. Fyllnad av lera eller matjord samt gödsling (inkl. grüngödsling) ska inte förekomma i partier med skyddsvärda arter.

- Skötselåtgärder: Områdets anordningar för friluftslivet sköts och utvecklas. Skötselåtgärder för naturvårdsintressanta arter genomförs.
- Övriga åtgärder som kan behöva vidtas inom zonen är:
- Röjning eller uppräckning (med rötter) av igenväxningsvegetation, som träd och buskar.
 - Öppethållande av solbelysta sandblottor.
 - Förbättra livsbetingelserna för skyddsvärda arter, t.ex. genom friläggning av markskikt och att ersätta näringsrik jordmån med sand eller grus.
 - Sen slåtter av torrängspartier, (ingen grüngödsling).
 - Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 2.

Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)

Beskrivning: Inom naturreservatet finns många anordningar för friluftslivet. Det område som är bäst utvecklat är Sunnersta friluftsområde. Här finns motorikleik, Muller's rike, grillplatser, bänkar och bord, toalett, raststuga (Sunnerstastugan), elljusspår och terrängcykelled. Upplandsleden har sin startpunkt här och går vidare mot Norra Lunsen. Inom Sunnersta friluftsområde finns även Uppsala Alpina Center med skidbacke och pulkabacke. Nedanför Sunnerstastugan har Friluftsfrämjandet utyrning av kanoter.

Ett annat stort utflyktsmål är området vid Kungsängen. Här finns stora möjligheter till fågelskådning bl.a. över de öppna betes- och slåttermarkerna samt utmed ån vid vindbron. Intill Sävjaåns mynning finns ett gömsle där man kan skåda ut mot Övre Föret. Naturreservatet Uppsala kungsäng ligger omgivet av reservatet Årike Fyris. Kungsängen har en rik population av kungsängsliljor och området är ett stort besöksmål vid blomningstiden i maj-juni.

Genom naturreservatet går flera *stigar och vandringsleder, gång- och cykelvägar*. Linnéstigarna Ultunavandringen och Danmarksvandringen går genom reservatet. Elljusspår finns på Sunnerstaåsen och i Lilla Djurgårdsskogen. Skidspår anläggs i elljusspåren på vintern. Terrängcykelled finns på Sunnerstaåsen.

Områdets värden för rekreation bevaras och utvecklas.

Parkeringar finns vid Flottsundsbron, Sunnersta friluftsområde, Ultuna, Ulleråker, Vindbron och Lilla Djurgårdsskogen. Parkering för rörelsehindrade finns vid fågeltornet vid Övre Föret på västra sidan.

Grillplatser med bänkar och bord finns i Sunnersta friluftsområde, vid Vindbron och Lilla Djurgårdsskogen.

Inom området finns ett *fågeltorn* vid Övre Föret samt en *fågelplattform* vid Sävjaåns mynning. Det finns flera utsiktsplatser från Sunnersta- och Ultunaåsen.

Utsiktsplats i Lilla Djurgårdsskogen.

Linnéstigar och ridstigar underhålls och utvecklas.

Bevarandemål:

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur. Vidare ska man kunna uppleva natur- och kulturmiljöer, jordbrukslandskap, biologisk mångfald och de

skönhetsvärden som finns i området. Detta görs genom anläggningar och information som inbjuder till och underlättar besök i området. Information och anläggningarna ska erhålla en långsiktig samexistens mellan friluftsliv, jordbruk och biologisk mångfald.

- Skötselåtgärder: Befintliga anordningar underhålls och utvecklas. Det finns behov av att anlägga ytterligare anordningar. Möjlighet ska finnas att efterhand avgöra vilka åtgärder som behövs. Avvägning måste göras i varje enskilt fall så att natur-, kultur-, eller jordbruksvärden inte skadas.
- Nyskapande förslag: I Utvecklingsplan för Årike Fyris (2013) finns förslag på åtgärder för friluftsliv och rekreation. För mer information om genomförande hänvisas till detta dokument.
- Stora och mindre entréplatser behöver anläggas. Större entréer bör innehålla parkering, toalett, sittmöjlighet och informationstavlor. Mindre entréer bör ha orienteringstavla och sittmöjlighet.
 - Enklare skyltar med orienteringskarta sätts upp på flera platser.
 - Vägvisare sätts upp på strategiska platser.
 - Parkeringsplatser/-fickor anläggs eller utökas vid behov.
 - Fågeltorn/gömslen anläggs vid behov.
 - Målpunkter som lekplatser, läplatser, picknickplatser och grillplatser anläggs vid behov.
 - Stigar och leder för cykling och ridning anläggs om behov uppstår.
 - Bryggor för kanotister och roddbåtar anläggs vid behov. Spänger anläggs för att nå bryggorna.
 - Sunnerstastugan hålls öppen som raststuga.

Skötselområden

Skötselområde 1: Ekologisk kantzon utmed Sävjaån – 3,5 ha

Beskrivning: Utmed Sävjaån finns idag skyddszoner av varierande bredd. På norra sidan finns en skyddszon som är ca 10 meter bred. På denna går Danmarksvandringen. På den södra delen av ån är skyddszonen ca 3 meter. Det finns behov av att skapa zoner som är mer varierade och anpassade till biologisk mångfald.

Bevarandemål: Skyddszon/kantzon minst 6 meter bred utmed båda sidorna av Sävjaån.

Skötselåtgärder: Anläggande av skyddszon som är minst 6 meter bred på södra sidan av Sävjaån.

Skyddszon på norra sidan av Sävjaån. Danmarksstigen går på skyddszonen.

Skötselområde 2: Öppna områden med blottlagd sand eller grus – 11 ha

Beskrivning: Öppna, solexponerade områden med blottlagd sand och grus samt partier med gles vegetation på torr mark. På Ultunaåsen och Sunnerstaåsen samt vid Pustnäs finns sådana områden med exponerade ytor. Här lever flera skyddsvärda arter, bl.a. bibagge, vårsidenbi, storblodbi, dvärgvägstekel, backsippa, sanddraba, sandviol, sand-/dvärgäggsvamp, m.fl.

Bevarandemål: Öppna ytor med blottlagd sand eller grus samt partier med gles vegetation på torr, väl-dränerad mark.

Skötselåtgärder: Vidmakthåll befintliga och solexponerade blottor av sand och grus. Återskapa eller nyskapa öppna miljöer genom störning av befintligt markskikt, uppryckning av träd och buskar eller anläggning av nya sandytor.

Åtgärder som bör vidtas inom skötselområdet är:

- Störning av vegetationsskikt och blottor för att behålla eller öka andelen sandytor.

Sanddraban växer på blottlagd sand, på torra lokalen, bl.a. vid östra delen av Ultunaåsen.

Bibaggen är beroende av vårsidenbiet, som lever i solexponerade, vegetations-fattiga sandmarker.

Sandblotta i beteshagen vid Pustnäs. Här har bibaggen observerats.

Skötselområde 3: Talldominerad barrskog på åsryggar – 4 ha

- Beskrivning:** Talldominerad barrskog med inslag av gran, ek, sälg och rönn, på getryggsformade höjdparter på Ultunaåsen och Sunnerstaåsen.
- Bevarandemål:** Gammal, talldominerad barrskog med god sikt, d.v.s. skog med sparsamt inslag av unga träd och buskar.

I skötselområdet eftersträvas tallskog med god sikt där underskikt av unga träd och buskar är sparsamt.

- Skötselåtgärder: Glesa ut underskikt av yngre träd, sly och buskar för att skapa en talldominerad skog med god sikt. Det äldre trädskiktet sparas. Gynna yngre tall och ek. Även enstaka yngre gran tillåts växa upp. Död ved kan förekomma, men kan också flyttas till de naturskogsartade åsbranterna.
- Löpande: Regelbunden röjning av yngre träd, sly och buskar.

Skötselområde 4: Löv- och blandskog i bryn – 3,4 ha

- Beskrivning: Brynzoner utmed skogskanter med såväl yngre som äldre ädellövträd och tall samt ett rikt och varierat buskskikt.
- Bevarandemål: Frihuggna ädellövträd och tall. Yngre träd utvecklas på sikt till vidkroniga träd med höga naturvärden.

Uthuggning i bryn bör ske i en smal zon som därefter röjs regelbundet. Undvik större uthuggningar där man får ett kraftigt slyuppslag, som på denna bild.

Skötselåtgärder: Frihugg ädellövträd och tall i en smal zon utmed bryn.
 Löpande: Regelbundna röjningar.

Skötselområde 5: Växtplats för hotade svampar – 0,1 ha

Beskrivning: Litet löv-/blandskogsområde i svag sluttning med rörligt markvatten. Platsen är känd sedan 1984 som en värdefull växtplats för sällsynta fingersvampar såsom violfingersvamp, saffransfingersvamp, snövit fingersvamp, vridfingersvamp, skär fingersvamp, broskfingersvamp, ljus ängsfingersvamp och gråbrun ängsfingersvamp.
 Växtplatsen ligger på och precis intill en stig, som i början bara var en smal viltstig, men som under senare tid blivit bred och välfrekventerad, vilket hotar svamparna p.g.a. alltför hårt markslitage.

Bevarandemål: Bevara hotade och sällsynta marksvampar genom att minska slitaget på och vid stigen.

Skötselåtgärder: Anlägg en spång på växtplatsen för de sällsynta marksvamparna så att markslitage genom tramp minskar.

Växtplats för en lång rad sällsynta och hotade marksvampar, på och intill en välfrekventerad stig.

Den vackra violfingersvampen hittades på Sunnerstaåsens östra sluttning på 1980-talet, som ny art för Sverige.

Gränsmarkering och skyltning

Reservatets gränser ska markeras ut av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

Naturvårdsförvaltning och tillsyn

Med stöd av 3 § i förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken är Uppsala kommun förvaltare av naturreservatet.

Reservatsförvaltare i Uppsala kommun är gatu- och samhällsmiljönämnden. I förvaltarens uppdrag hör ingår bl.a. kontroll av efterlevnad av reservatsbestämmelser, gränsmarkering, skyltning, underhåll av leder och stigar, skötselåtgärder enligt skötselplanen samt normal drift av mark och anläggningar. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med markägaren och kommunens tillsynsmyndighet* i frågor där skötselplanen inte med tydlighet reglerar åtgärden.

*Tillsynsmyndigheten för reservatet är miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun.

Uppföljning

Åtgärdsförslagen avser närmaste 5-års period. Därefter kan åtgärder utvärderas eller omprövas.

En uppföljning av förändringar i naturtillståndet och naturvärden som följd av naturliga processer ska göras inom 10 år för att då bedöma behovet av en revidering av skötselplanen.

Reservatsförvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder. Dokumentationen görs lämpligen för respektive skötselzon/-område. Det är värdefullt om förändringar dokumenteras fotografiskt. Dokumentationen ska ligga till grund för ändringar i förvaltningen och som underlag för eventuell revidering av skötselplanen.

Vid dokumentationen anges:

- Plats för åtgärden
- Typ av åtgärd
- Tidpunkt för åtgärdens utförande
- Eventuell notering om åtgärdens effekt
- Kostnader för naturvårdsförvaltningen
- Intressanta iakttagelser som kan vara av intresse för förvaltningen.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- Almquist, E. 1929: Upplands vegetation och flora. Acta Phytogeogr. Suec. 1: 1-622. (+ kartbilaga).
- ArtDatabanken. 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Berglund, J., Gylje, S., Lundberg, S., von Proschwitz, T. 2005. Stormusselinventering i Uppsala län. Meddelandeserien 2006:18 Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Forslund, M. (red.) 2015: Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03 Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Fredriksson, R. & Tjernberg, M. (reds.) 1996: Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. Fåglar i Uppland, supplement 2. Uppsala.
- Johansson, E., Peterson, G. 2017. Ris och ROS i Årike Fyris. Examensarbete vid landskapsarkitektprogrammet. Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Jonsell, L. (red.) 2010: Upplands flora. SBF-förlaget, Uppsala.
- Lind, L. Laudon, H. 2017. Ekologiskt funktionella kantzoner (EFK) kring sjöar och vattendrag – definition och användning. Sveriges Lantbruksuniversitet, Umeå
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. 1988:2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1999. Skötselplan för naturreservatet Uppsala Kungsäng. Diarienummer: 231-9735-98
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 2017: Bevarandeplan för Sävjaån – Funbosjön. Diarienummer: 511-8141-16.
- Martinsson, K & Nitare, J.: Violfingersvamp, Ramariopsis pulchella, funnen i Sverige. svensk Bot. Tidskr. 82: 225-227.
- Naturvårdsverket, 2004: Skyddsvärda statliga skogar, Svealand utom Dalarnas län (objekt 3694). Rapport 5341.

Opublicerade skrifter

- Aronsson, G., Lennartsson, T. 2000. Naturen på Uppsalaåsen från Sten-Sturemonumentet till Flottsund – Förslag till skötsel.
- Häckfågelinventering. 2002. Uppsala Kungsäng och Övre Föret. Upplands Ornitologiska Förening.
- Remissversion skötselplan för Naturreservatet Årike Fyris. 2010. Uppsala kommun. Diarienummer: FNN-2009-0218.
- Utvecklingsplan för Årike Fyris. 2013. Landskapslaget AB, Stockholm. På uppdrag av Uppsala kommun.

Digitala källor

Artportalen: tillgängligt på www.artportalen.se

Fornminnesregistret: tillgängligt på www.raa.se

Kartmaterial

Lantmäteriet och Uppsala kommun

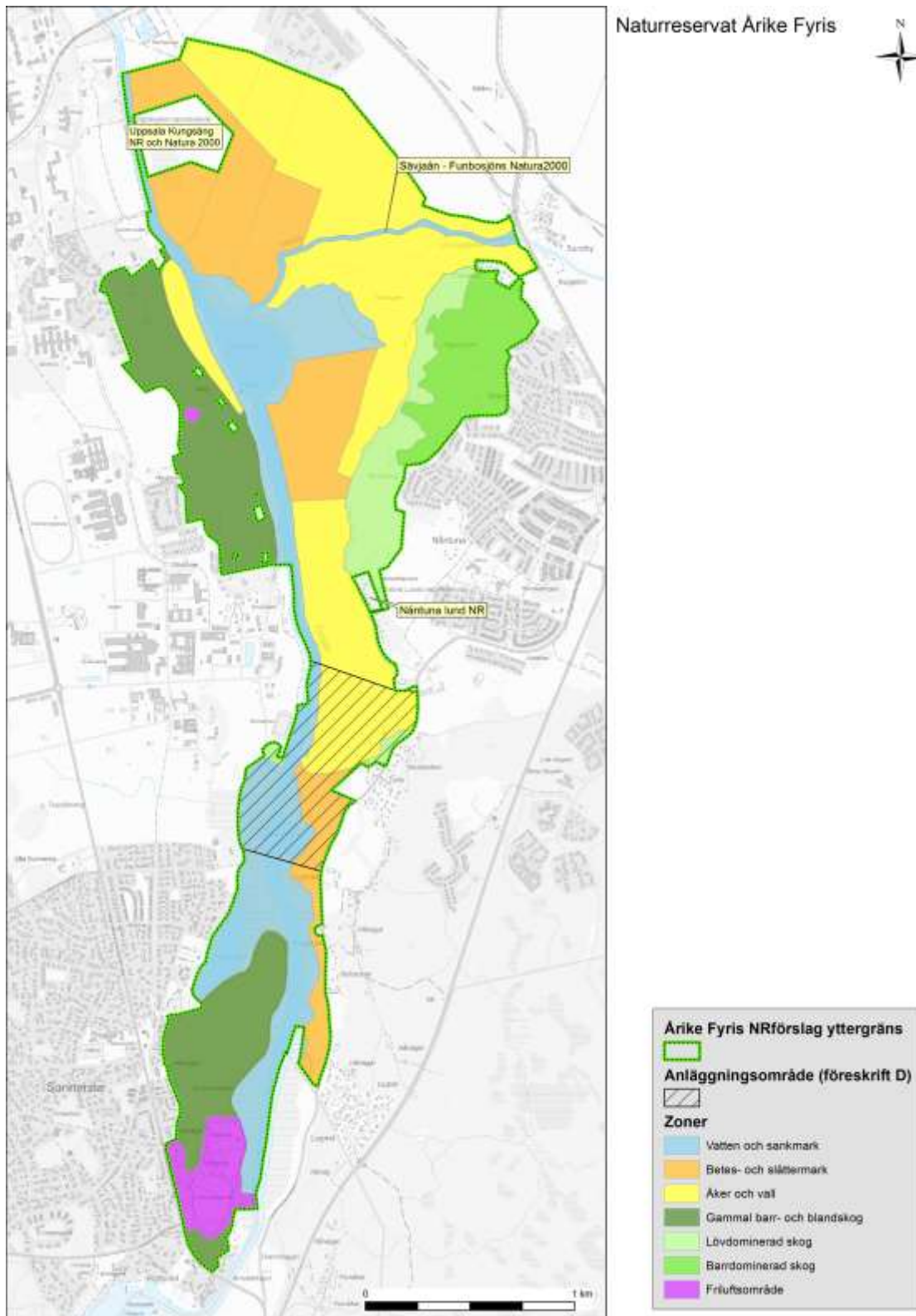
Bilagor

Bilaga 1 - Skötselkarta

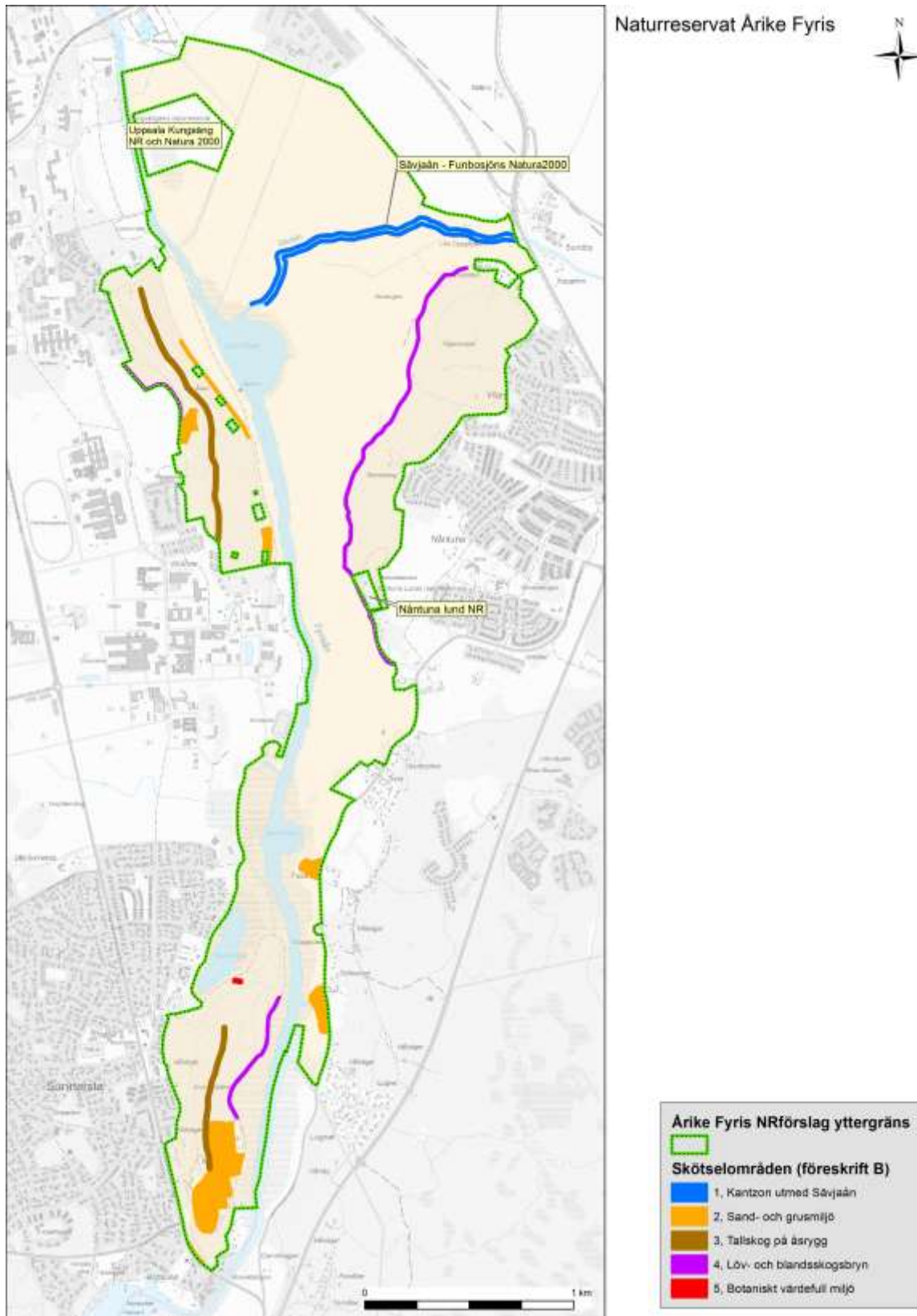
Bilaga 2 - Skötselområden

Bilaga 3 – Fornminnen

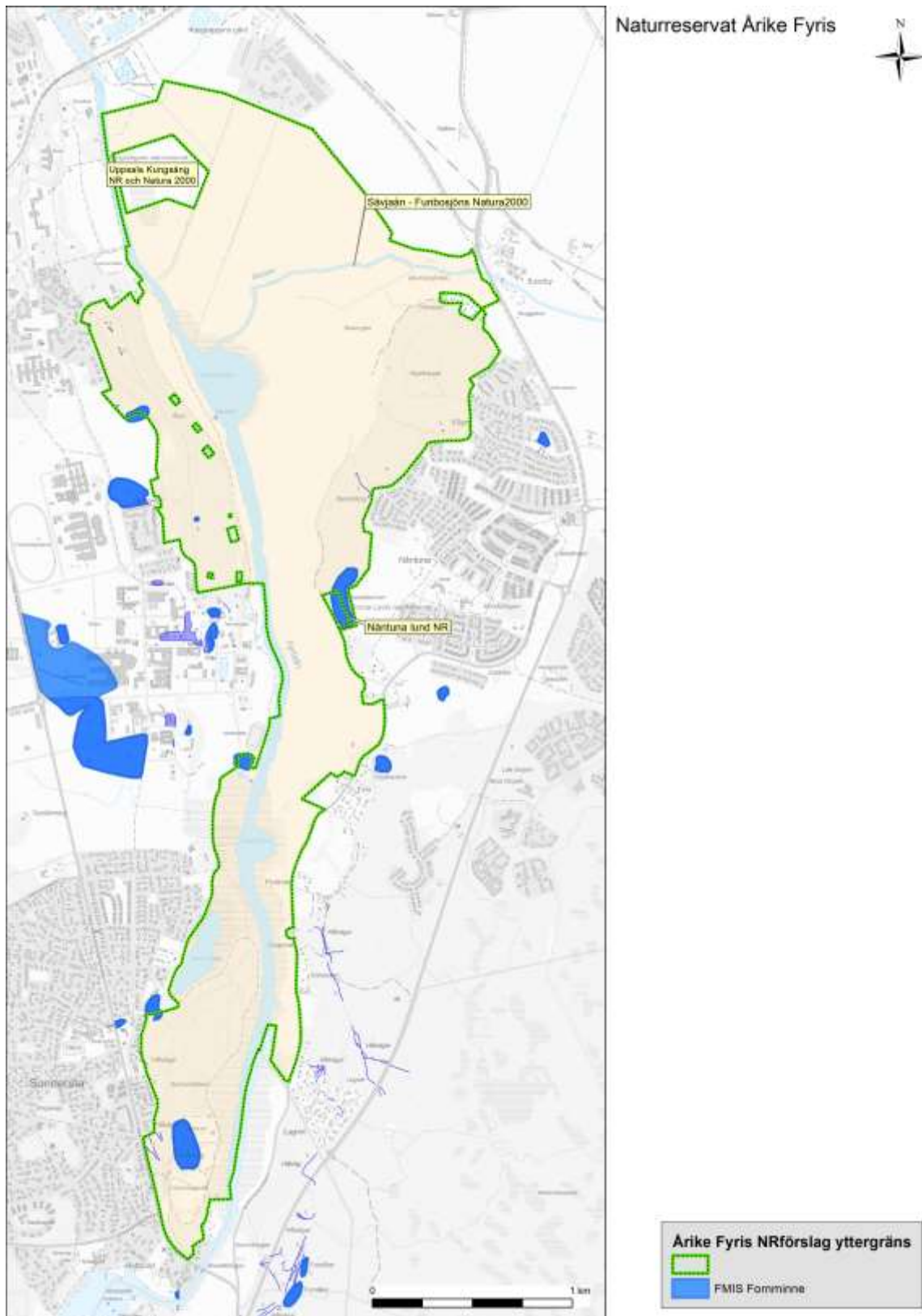
BILAGA 1 Skötselkarta

BILAGA 2 Skötselområden

BILAGA 3 Fornminnen

Bildande av naturreservat

Årike Fyris

Uppsala kommun

2018

Förslag till beslut

- Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklaras Årike Fyris som naturreservat. Reservatet har en avgränsning som framgår av beslutskarta, bilaga 1,
- Naturreservatets namn ska vara naturreservat Årike Fyris,
- För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter samt föreskrifternas ikraftträdande ska gälla för naturreservatet,
- Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart, även om de överklagas,
- Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Uppsala kommuns kommunfullmäktige en skötselplan, bilaga 5. I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och vad som följer av 21 § samma förordning är Uppsala kommun förvaltare för naturreservatet.

Reservatets syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara områdets jordbruksmark, naturmark, vattenmiljöer och betesmark för forsknings- och undervisningsverksamhet,
- bevara och utveckla biotoper för ett rikt fågelliv och vattenorganismer genom att värna, utveckla eller anlägga olika vattenmiljöer,
- bevara och utveckla ett kulturpräglad landskap längs Fyrisån och Uppsalaåsen med värdefulla naturtyper för biologisk mångfald i vatten- och landmiljöer,
- bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandebestånd utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till fritid och naturupplevelser inom området.

Mer specifikt är syftet att vårda, bevara samt utveckla området som innefattar ekosystem i jordbruksmark, Fyrisåns och Sävjaåns limniska miljöer med strandmiljöer, skogsbestånd samt sandiga åsmiljöer. Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas för frilufts- och fritidsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet.

Syftet ska uppnås genom att:

- inte tillåta exploaterande verksamheter,
- säkerställa fortsatt hävd av odlingsmark genom åkerbruk, slätter och betesdrift,
- undvika användning av konstgödsel och bekämpningsmedel,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer för fisk och andra vattenorganismer,
- bibehålla och hävda lundar, naturbetes- och slättermarker,
- sköta skogsbestånd för biologisk mångfald och friluftsliv,

- erbjuda goda friluftsupplevelser genom att utveckla tillgänglighet och information,
- på sikt förena de befintliga naturreservaten Uppsala kungsäng och Nántuna lund med Årike Fyris till ett sammanhängande naturreservat.

Skäl för kommunens beslut

Området är en del i ett historiskt landskap utefter Fyrisån präglad av jordbruksaktiviteter med lång kontinuitet. Området har även en lång tradition av vetenskapliga studier och dokumentation, historiskt och ännu idag, av Sveriges Lantbruksuniversitet och Uppsala Universitet vilket är ett värde i sig. Områdets olika biotoper hyser en värdefull flora och fauna både på land- och i vattenmiljöer. Området har höga befintliga och potentiella värden för friluftslivet med tätortsnära naturupplevelser, natur- och kulturpedagogik, motionsspår och vandringsleder.

Området ligger centralt och ansluter mot den södra delen av staden och nya bostadsområden i Ulleråker och Rosendal. Området ska planeras med anslutningar till angränsande bostadsområden både avseende rekreation och grönstruktur.

Områdets värden kan skadas av exploaterande verksamheter, skogsbruk, utsläpp i vattenmiljöer samt skadegörelse på mark och vegetation. Områdets hävdgynnade miljöer och åkermark missgynnas av upphörd hävd. Limniska miljöer knutna till Fyrisån och Sävjaån missgynnas av igenväxning, uppgrundning och uttorkning.

Ändamålet med reservatsbildningen är att långsiktigt bevara och utveckla möjligheterna för det hållbara jordbruket, vetenskap, friluftslivet, den biologiska mångfalden och de kulturella värdena. Genom att området blir naturreservat ges möjligheter att långsiktigt skydda, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer för människor, djur och natur.

Naturreservat är det mest lämpliga instrumentet för att långsiktigt skydda området från ändrad mark- och vattenanvändning och att säkerställa den skötsel som behövs för att bevara och utveckla områdets värden.

Föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Uppsala kommun i samråd med markägaren, med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken mm om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täktverksamhet eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, prospektera eller bortföra mineral eller annat geologiskt material,
2. gräva, schakta, utfylla, hacka, borra, mejsla, spränga, muddra eller skada mark, block, sten eller botten,
3. tippa, fylla eller anordna upplag annat än tillfälligt (högst tre månader) för jordbruket, skogs-skötsel, underhåll av stigar, gång- eller cykelväg, väghållning eller annat upplag i samband med områdets skötsel,
4. uppföra mast, torn, vindkraftverk, anlägga väg, parkeringsplats, brygga eller campingplats,

5. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel eller växtnäingsmedel på åkermark inom skyddszoner samt på slätter- och betade ängsmarker,
6. bedriva energiskogsodling eller julgransodling på åkermark, eller att skogsplantera betesmark, åkermark eller åkerholmar,
7. inplantera fisk eller kräftor samt anlägga eller bedriva fisk- eller musselodling i naturligt vatten,
8. bedriva jakt på fågel.

Utan tillstånd är det förbjudet att:

9. anlägga ledning i mark, vatten eller luft,
10. dika, dämna eller förändra dräneringsförhållanden,
11. anordna större tävlingar eller andra arrangemang (över 300 deltagare), eller upplåta plats för camping eller tältning,
12. avverka träd (större diameter än 20 cm eller omkrets 70 cm i brösthöjd) eller ta bort eller upparbeta dött träd eller utföra andra skogliga åtgärder,
13. uppföra ny byggnad, väg eller anläggning, annat än byggnad eller anläggning som erfordras för reservatets förvaltning och markägarens forsknings- och jordbruksverksamhet,

Undantag från föreskrifterna anges under D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång.

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till mark och vatten förpliktigas tåla att följande anordningar efter överenskommelse kan utföras och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning och underhåll av reservatsskyltar, vägvisare och övriga upplysningsskyltar och liknande arrangemang,
2. anläggande, underhåll och drift av friluftsanläggningar, leder och parkeringsplatser eller liknande anordningar för friluftslivet,
3. genomförande av naturvårdande skötselåtgärder genom naturvårdsinriktat skogsbruk, tillskapande av död ved, bete, slätter, fräsning av stränder eller liknande åtgärder,
4. undersökning och dokumentation av växt- och djurlivet, andra natur- och kulturhistoriska förhållanden och friluftsliv samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken mm om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordning i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada botten, berg, jord eller sten,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar eller gräva upp växter,

3. skada eller störa djurlivet,
4. medföra okopplad hund,
5. framföra motordrivet fordon utanför anvisade vägar,
6. parkera motorfordon och husvagn/husbil annat än på upplåtna och iordningställda platser,
7. cykla eller framföra elcykel, som avviker från Transportstyrelsens definition om elassisterad cykel, utanför markerade gång- och cykelvägar/-stigar eller vägar avsedda för motortrafik,
8. samla in insekter och andra ryggradslösa djur med undantag för insamling av enstaka individer för artbestämning eller tillfällig insamling som görs inom pedagogisk verksamhet,
9. att sätta upp tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftslivsverksamhet,
10. för längre tid än ett dygn i följd förankra båt eller lägga upp båt, kajak eller roddbåt på land med undantag för uppläggning på anvisade platser,
11. körning med vattenskoter eller andra motordrivna båtar får ske endast i markerad farledslinje. Ingen körning får ske i vass- och översvänningsområden,
12. tälta utanför anvisad plats,
13. elda, annat än vid för detta iordningställda platser.

D. Undantag från föreskrifterna

Utan hinder av föreskrifterna under A och C är det tillåtet:

1. för markägaren att bedriva verksamhet inom jordbruk, forskning och undervisning i enlighet med naturreservatets syfte,
2. för reservatsförvaltaren och markägaren eller den som dessa uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
3. för reservatsförvaltaren och markägaren eller den som dessa uppdrar åt, att avverka träd som efter fackmannamässig bedömning anses motverka reservatets syfte eller som utgör en säkerhetsrisk för människors hälsa och fast egendom,
4. för reservatsförvaltaren och markägare eller den som dessa uppdrar åt, att utföra åtgärder som krävs för normal drift på mark och i vatten, underhåll och skötsel av områdets anläggningar, vägar, stigar, diken, dräneringssystem och andra odlingsåtgärder som krävs för att upprätthålla markens bördighet eller för åtgärder som framgår av till naturreservatet gällande skötselplan,
5. för reservatsförvaltaren och markägare eller den som dessa uppdrar åt, att framföra motorfordon utanför anvisade vägar om det behövs för områdets förvaltning och skötsel, forskning- eller undervisning,
6. med nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning, oljeutsläpp och sjukvårds-, polis- eller räddningsåtgärder,
7. att med nödvändiga åtgärder hålla farleden öppen,
8. för reservatsförvaltaren och markägaren eller av dessa utsedd uppdragstagare att utföra nödvändig kemisk bekämpning av jätteloka, parkslide eller annan art som påverkar naturreservatets syfte,
9. för reservatsförvaltaren eller arrendator och djurhållare att använda vallhund vid djurhållning,
10. för innehavare av ledningsrätt för el- och teleanläggningar, opto-, fiberkabel, fjärrvärmeanläggningar samt VA-anläggningar att efter samråd med markägaren och reservatsförvaltaren

vidta åtgärder för återkommande drift eller underhållsarbeten för befintlig ledning eller ledningsgata så som röjning av ledningsgata och för detta använda nödvändiga motorfordon och arbetsmaskiner, samt sätta upp varningsskyltar. Drift eller underhållsarbeten som erfordras vid pågående driftsstörning får utföras utan samråd. Om körskador uppstår måste det åtgärdas så att markskiktet återställs utan dröjsmål, utförda åtgärder ska besiktigas där ledningsägare kallar reservatsförvaltaren senast en vecka efter utfört arbete,

11. att gräva ned befintliga luftledningar. Samråd ska ske med markägaren och reservatsförvaltaren senast 6 veckor innan åtgärd,
12. att reparera eller underhålla befintligt vägområde, stigar och gångvägar,
13. att anlägga brygga eller fast anöringsplats för båt som är nödvändig för markägarens och reservatsförvaltningens verksamheter,
14. att av markägaren eller av denne utsedd uppdragstagare eller annan behörig person att eftersöka och avliva skadat vilt, samt i samband med detta medföra okopplad hund,
15. för markägaren eller av denne utsedd uppdragstagare att bedriva skydds jakt enligt 26 § jaktförordningen (1987:905), för att förebygga skador av vilt och skydds jakt om viltbeståndets storlek innebär att det finns påtagliga risker för trafikolyckor eller viltskador på jordbruksmark eller om viltbeståndet orsakar skador som motverkar reservatets syften,
16. för markägaren eller av denne utsedd uppdragstagare att framföra motorfordon i samband med skydds jakt och eftersök och avlivning av skadat vilt,
17. för person med nedsatt rörelseförmåga att framföra eldriven rullstol eller permobil på anvisade leder och stigar,
18. att för markägaren trädplantera, såsom skydds zoner i åkermark, erosionsmotverkande åtgärder och allébildning,
19. plocka blommor, bär och marklevande svampar för privat bruk inom allemansrättens och artskydds förordningens begränsningar,
20. att för Uppsala kommuns behov bedriva vattentäktverksamhet och vidtaga de åtgärder som är nödvändiga för stadens vattenförsörjning,
21. att anlägga broförbindelse över Fyrisån vid befintligt brofundament vid Vindbron,
22. att i ett ungefärligt läge som anges i Uppsala kommuns översiktsplan 2016 och genom att minimera intrång och barriäreffekter i natur- och kulturmiljön planera och anlägga en trafikförbindelse över Fyrisån. Markerad zon ”anläggningsyta” enligt bilaga 2,
23. Jakt på fågel är tillåtet, enligt gällande jaktavtal, till och med 2019-01-01.

Kommunens tillståndsmyndighet får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen publiceras i kommunens författningssamling.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § i förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer kommunfullmäktige bifogad skötselplan, bilaga 5.

Andra bestämmelser som gäller för området

Uppsala kommun vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse för reservatets syften är bland annat:

- artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7 med ändringar 1999:12, 2005:12 och 2008:3) om artskydd med bestämmelser om bl.a. fridlysning av vissa växt- och djurarter,
- terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med visst förbud mot körning i terräng,
- alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Jakt bedrivs dock ej i naturreservatet annat än skyddsjakt eller eftersök vid behov, exempelvis trafikskadat vilt,
- fiskelagen (SFS 1993:787), förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen m.m.,
- bestämmelserna i 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) om skydd av fasta fornlämningar. Bestämmelserna innebär bland annat att det är förbjudet att på något sätt förändra, ta bort, täcka över eller i övrigt skada en fornlämning,
- allemansrätten (inskriven i grundlagen sedan 1994) innebär en begränsad rätt för var och en att färdas över annans mark och tillfälligt uppehålla sig där. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet; mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor ute i naturen,
- generellt biotopskydd för vissa slag av mark- och vattenområden enligt 7 kap. 11 § miljöbalken tillsammans med 5 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Generellt biotopskydd gäller bland annat för alléer och åkerholmar, samt för odlingsrösen, stenmurar och småvatten i jordbruksmark.

Upplysningar, förordnanden och planeringsförutsättningar

- Reservatsbeslutet kungörs på Uppsala kommuns anslagstavla och kommer att finnas tillgängligt i kommunens författningssamling, på kommunens webbplats samt i Upsala Nya Tidning.
- Föreskrifter under C, om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även vid överklagan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.
- Kommunen ska enligt 2 kap. 9 § miljötillsynsförordningen utöva tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift kan kommunens tillsynsmyndighet enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.
- Enligt 3 kap. 9 § lagen om skydd av olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättsinnehavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledare efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand och att bevakningen inte kommer till stånd får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.
- Den nordligaste delen av Ultunaåsen omfattas av planprogram för Ulleråker. Reservatsföreskrifterna är förenliga med programmets syfte.
- Inom reservatet finns ett tjugotal kända och registrerade fornlämningar.

- Del av reservatet omfattas av gällande förordnande till skydd för landskapsbilden (1970, enligt § 19, naturvårdslagen, äldre lydelse)¹.
- Strandskydd gäller 100 meter väster om Fyrisån, 100 meter på ömse sidor om Sävjaån och utökad strandskydd gäller 300 m öster om Fyrisån.
- Området omfattas av gällande förordnande till skydd för landskapsbilden (1970, enligt § 19, naturvårdslagen, äldre lydelse)².
- Vattenskyddsområde gäller för åsen med omgivningar, inre och yttre skyddszon (Uppsala-Vattholmaåsen, beslutsdatum 1 januari 1990, NVR-ID 2011036).
- Förordnande med särskilda regler för avlopp gäller för området mellan Nántuna och Lugnet.
- Ultuna källa utgör riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, riks ID 03078.
- Stora delar av området utgör riksintresse för kulturmiljövården.
- Området kring Fyrisån ingår i ”Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån”, områdes nummer FC 06 ett riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Södra änden av området ingår i riksintresse för friluftsliv, ”Ekoln”.
- Uppsala kungsäng är ett Natura 2000-område, ”Uppsala Kungsäng, SE 0210243”.
- Sävjaån ingår i Natura 2000-området ”Sävjaån – Funbosjön, SE 0210345”.
- Enligt miljöbalkens 3 kap. 4 § är jord- och skogsbruk av nationell betydelse och brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för annat ändamål endast för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

Potentiellt förorenad mark

- inom fastigheten ULTUNA 2:1>4 finns en inom MIFO identifierad yta om 43952 m² med deponimassor upplagda sedan muddring av Fyrisån 1949-51.
- inom NÁNTUNA 3:1>2 finns en inom MIFO identifierad yta om 68610 m² med deponimassor upplagda sedan muddring av Fyrisån 1949-51.

Världsarvsbildning

Naturreseptatet Årike Fyris är ett område som finns med i ett förslag till UNESCO om ett bildande av världsarv. För att en ansökan ska godkännas krävs ett adekvat och starkt skydd av föreslaget område.

Sammanlagning av naturreseptat

I händelse av upphävande av ett eller båda naturreseptaten Uppsala kungsäng och Nántuna lund krävs justering av föreskrifterna för Årike Fyris. För området som omfattas av nuvarande naturreseptat Uppsala kungsäng krävs en kompletterande föreskrift i form av ett tillträdesförbud som omfattar hela den befintliga reservatsgränsen. För området som omfattas av nuvarande naturreseptat Nántuna lund krävs en kompletterande föreskrift mot att plocka blommor.

Ledningsdragningar

Bildandet av naturreservat Årike Fyris ska inte hindra nya ledningsdragningar som krävs för att utveckla infrastrukturen i Uppsala eller regionen. Ombyggnad av befintliga anläggningar för att klara ökad kapacitet eller för att klara myndighetskrav hindras inte av reservatsbeslutet. Nya ledningar där mark tas i anspråk ska föregås av tillståndsprövning enligt reservatsföreskrifterna. Eventuell framtida kabelförläggning och ledningsdragningar ska så långt möjligt nyttja befintlig infrastruktur som vägar, gång- cykelväg eller läggas utanför reservatsområdet.

Miljö kvalitetsmål

Kommunen bedömer att ett naturreservat är förenligt med de nationella miljö kvalitetsmålen. Reservatsbildningen bidrar till att uppfylla miljömålet **Levande skogar**, genom att skyddsvärd skog med inslag av gammal skog undantas från skogsproduktion och får ett långsiktigt skydd. Naturreservatet bidrar också till miljö kvalitetsmålen **Levande sjöar och vattendrag**, **Myllrande våtmarker**, **Ett rikt odlingslandskap**, **God bebyggd miljö** och **Ett rikt växt- och djurliv**.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Årike Fyris
NVR-ID	XXXX
Län	Uppsala län
Kommun	Uppsala kommun
Församling/socken	Danmark – Funbo, Gottsunda
Lägesbeskrivning	Naturreservatet är beläget vid 4 km S om Uppsala centrum.
Topografisk karta	11 I NV Uppsala
Ekonomisk karta	118 60, 11861, 11870, 11871
Areal	Ca 482 ha varav 43 ha ytvatten, kompletteras.
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken.
Kulturgeografisk region	Mellanbygden
Berörda fastigheter	Hovstallängen 1:1, Kronåsen 1:16, 1:17, 1:20, 1:25, Kungsängen 37:1, Lilla Djurgården 1:1, Nántuna 1:2, 1:3, 15:1, 2:19, 2:2, 3:1, Sunnersta 51:22, 51:26, 51:97, Sävja 1:55, 12:1, 2:1, 5:1, 7:1, 8:1, Ultuna 2:1
Markägare	Uppsala kommun, Sveriges lantbruksuniversitet, Akademiska hus AB, Gustavianska stiftelsen och enskilda
Förvaltare	Uppsala kommun

Beskrivning av naturreservatet

Allmänt

Naturreservatet är en del av Fyrisåns dalgång och avgränsas av Uppsala stad, Ultuna- och Sunnerstaåsen, Lilla Djurgårdsskogen, Lunsen samt Mälaren. Området är varierat och består av åkrar,

betesmarker, strandängar, öppet vatten, skogar och sandmiljöer. Reservatet har en lång historia av brukande vilket har gett förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Området är tätortsnära och ett värdefullt rekreationsområde.

Historisk och nuvarande markanvändning

Det öppna landskapet är sedan forntiden starkt präglad av fyra brukningscentra; Ultuna, Nántuna, Sunnersta och Kungshamn. Det landskap vi ser idag bär spår av en tusenårigt jordbruk. Den nuvarande markanvändningen i det öppna landskapet är en blandning av åker, ängs- och betesmark.

På 1590-talet stängslades Lilla Djurgårdsskogen av Karl IX för att bli en älghege. Skogen blev en kronopark där en mängd arter träd planterades. Där finns idag bestånd av lärk, ek, bok, lind, björk, silvergran samt alm. Idag brukas delar av skogen och delar är avsatta för naturvård. Sunnerstaåsen blev i mitten av 1600-talet en kunglig jaktpark. Idag är området ett viktigt friluftsområde och centrum för olika typer av friluftsaktiviteter i Uppsala stad.

Jordbrukslandskapet

Huvuddelen av reservatet består av jordbruksmark. Ekosystemtjänsterna från jordbruksmarken har stora ekonomiska och kvalitativa värden men också pedagogiska värden för forskning och undervisning. Ett stadsnära jordbruk är även en viktig del i förståelsen för sambandet mellan stad och land och en förståelse för jordbrukets betydelse för vår livsmedelsförsörjning.

Jordbruksmarken erbjuder en mångfald av miljöer där många arter trivs. Diken, markvägar och kantzoner erbjuder värdefulla miljöer för vilt, fåglar och insekter. Jordbruksmarken utjämnar vattenflöden, binder koldioxid, producerar syre och renar luften. Vid kraftiga regn buffrar åkern flödet av vatten.

Betesmarkerna i reservatet är mycket artrika och värdefulla just för att de bidrar med ekologisk stabilitet. Betesmarker fungerar som kolsänkor genom att de binder in kol och därmed mull i marken.

Kulturhistoriska värden

Inom reservatet finns olika kulturlämningar och historiska bosättningar. I Sunnersta finns ett järnåldersgravfält och lämningarna av en fornborg och inom Nántuna finns ett antal fornlämningar i form av gravfält, högar och härdar. Ulleråker och Ultuna har en lång historia tillbaka i forntiden och utgjorde under senare hälften av järnåldern de viktigaste platserna kring Arosfjärden. Rika fornfynd med bl.a. båtgravar vid Ultuna visar att platsen hade en central ställning.

Mälaren och Fyrisån var tidigt viktiga transportlänkar, liksom tidigare Långhundraleden som i nuvarande Sävjaåns sträckning nådde den s.k. Arosfjärden. Muddringen av ån har varit avgörande för att i takt med landhöjningen kunna nyttja Fyrisån som transportled, vilket varit avgörande för Uppsala som handelsplats.

Kungsängen med omgivning har en lång tradition för vetenskapliga studier. På 1600-talet utförde Olof Rudbeck d.ä. naturvetenskapliga studier och under 1700-talet gjorde Carl von Linné och hans lärjungar studieutflykter i området. Utflykterna följde åtta bestämda leder, Linnéstigarna, som kallades *Herbationes Upsalienses*. Två av dessa (Danmarksvandringen - *Herbatio Danensis*, och Ultunavandringen - *Herbatio Ultunensis*) passerar genom reservatet.

Naturvärden och naturtyper

Skog

Ultunaåsen är i huvudsak skogbevuxen med upp till 150 åriga granar och tallöverståndare som är ca 250 år gamla. Vid åsgroparna är skogen delvis naturskogsartad med grova granar och en rik förekomst av döda träd och lågor. Vissa mindre partier med yngre tallskog eller lövinslag med ek, sälg och rönn finns inom området.

På Sunnerstaåsen domineras skogen av mager hedartad barrskog med gammal och grov tall och med rikare skogstyper med inslag av lövskog i låglänta delar. På den nordvästra delen av åsen får skogen en mer ängsartad karaktär och där har bland annat lind och alm planterats. I åsens västra kant finns en liten åsgrop med öppna kärrliknande ytor och alsumpskog.

Lilla Djurgårdsskogen är bevuxen med blandskog med inslag av planterade lärkträd och silvergran. I brynen mot Fyrisåns dalgång domineras lövskog med ek. Inom området södra del dominerar ädellövskog.

Ängs- och betesmarker

I den nordligaste änden av reservatet ligger det största partiet av Kungsängens tidigare stora slåtersankäng (sidvallsäng). Den del av ängen som omfattas av naturreservatet Uppsala kungsäng hävdas kontinuerligt med slåtter. Kungsängen är känd för sin massförekomst av kungsängslilja. Liljan är införd och troligen förvildad från staden eller från dåvarande universitetets botaniska trädgård.

Längs de östra stränderna vid Övre och Nedre föret finns varierade betesmarker med omfattning från torrbackar med sandblottor till översvänningsmader.

Vattenområdet

Fyrisån är totalt ca 40 km lång varav de nedersta sex kilometrarna ingår i reservatet. Närområden till Fyrisån domineras av jordbruksmark med lättroderade lerslätter som har bidragit till Fyrisåns brunfärgade vatten med höga näringshalter, igenslamning och uppgrundningsproblem.

Avrinningsområdet är sjöfattigt vilket resulterar i kraftiga flöden vid snösmältning och rikligt regn. På den flacka lerslätten nedströms Kungsängsbron ger detta breda översvänningszoner med fuktängar och våtmarker av stor vikt för fågel, fisk och andra vattenorganismer.

Fyrisån har två utvidgningar, Övre och Nedre föret. Ån påverkas av sideoerosion från båtars svallvågor samt tidigare genom muddringar. Delar av åns kanter är därför förstärkta med strandskoning. I Övre föret mynnar Sävjaån som är en viktig vandringsväg för fisk. I fuktängen strax söder om Ultuna bryter Ultuna källa fram, som är en av Upplands vattenrikaste källor.

Naturgeografiska värden

Reservatet består till stora delar av en postglacial slätt där Fyrisåns dalgång kantas av Ultunaåsen och Sunnerstaåsen i väster och skogsbeklädda moränsbackar i öster. Sunnerstaåsen sträcker sig utmed Fyrisån mellan Nedre Föret och Flottsund. Den är i sin mellersta del 35 – 40 meter hög och innefattar tydliga strandvallar och dödisgropar.

Friluftsliv

Reservatet är ett välbesökt rekreationsområde med närhet till staden, befintliga bostadsområden och i nära anslutning till stadens utbyggnadsområden. Populära målpunkter är Övre föret för fågelskådning och Kungsängen när kungsängsliljornas blommor.

Reservatet är en del i ett grönt rekreationsstråk som börjar inne i centrala Uppsala och sträcker sig ända till Krusenberget i söder. Förbindelse finns även med strandstråket till Skarholmen och som fortsätter längs Vårdsättraviken mot Hågadalen.

I reservatets södra del ligger Sunnerstaåsens friluftsområde med Sunnerstastugan. Här finns bl.a. elljusspår med skidspår vintertid, en natur- och kulturstig, en markerad slinga för terrängcykling samt Upplandsledens start. Kanoter kan hyras och på åsens slutning finns en slalombacke som prepareras med konstsnö och en pulkabacke.

Genom reservatet löper två Linnéstigar - Ultunavandringen och Danmarksvandringen. I lilla Djurgårdsskogen finns ett elljusspår, en ridstig och Gröna stigen, en naturstig för barn. På östra sidan om ån finns en strandpromenad som leder besökaren från centrala staden fram till Vindbron. Inom området finns byggda anläggningar som spänger, ett fågeltorn och en fågelplattform.

Ärendets beredning

- ”Årike Fyris” initierades 1993 av Upplandsstiftelsen som resulterade i ”Årikesplanen”.
- 1996 antog Kommunstyrelsen Årikesplanen med förslag till åtgärder för att bevara, utveckla och pedagogiskt förklara värden.
- Årike Fyris pekades ut för reservatsbildning i fördjupad översiktsplan för Uppsala stad 2002. 2006 tecknades en överenskommelse med SLU om reservatsbildning.
- 2009 togs beslut om att gå vidare med reservatsbildningen med något förändrade gränser vilket fördes in i översiktsplan 2010.
- År 2011 remitterades ett nytt reservatsförslag med syftesskrivning om bl.a. kulturarvet från utvecklingen av den systematiska biologin (Linnéstigar, växtplatser mm).
- I aktualitetsförklaringen av översiktsplanen 2014 beslutade kommunfullmäktige att ”Reservatsbildningen bör avvakta och koordineras med världsarvsarbetet, så att föreskrifter och avgränsning blir relevanta även för det ändamålet”.
- 2016 beslutade kommunstyrelsen att ta fram förslag till naturreservat.
- Under 2017 undertecknades ett samarbetsavtal mellan SLU och Uppsala kommun om utformning och innehåll i ett förslag till reservat.

Inkomna remissynpunkter

Förslag till beslut och skötselplan för naturreservat Årike Fyris har under tiden 2018-xx-xx till 2018-xx-xx varit ute på remiss till berörda myndigheter, sakägare, ideella föreningar m.fl. och på internremiss inom den kommunala förvaltningen. Nedan följer en sammanställning av inkomna remissynpunkter. *(Kompletteras efter remiss).*

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och motivering

Kompletteras efter remiss

Intresseprövning och överensstämmelse med miljömålen

Uppsala kommun bedömer att bildande av ett naturreservat för Årike Fyris är förenligt med kommunens gällande översiktsplan samt föreslagen översiktsplan 2016. Naturreservatet berör några gällande detaljplaner där reservatsföreskrifterna är förenliga med gällande planbestämmelser. Ett beslut om naturreservat kommer att ge betydelsefulla bidrag i riktning mot måluppfyllelse för miljömålen ”*ett rikt odlingslandskap*”, ”*levande skogar*”, ”*myllrande våtmarker*”, ”*ett rikt växt- och djurliv*”, ”*god bebyggd miljö*” och ”*levande sjöar och vattendrag*”.

Kommunen finner att det finns starka allmänna skäl för att inrätta naturreservatet Årike Fyris. *Enskilda intressen som berörs är... (kompletteras i förekommande fall efter samråd).*

Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken samt reservatets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att det finns skäl för att bevara och utveckla området värden för friluftslivet, biologisk mångfald, värdefull odlingsmark, värdefulla naturmiljöer samt kulturhistoriska värden samt skäl för att besluta om naturreservat, att bestämma föreskrifter och att fastställa en skötselplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att inrätta Årike Fyris som naturreservat enligt upprättade handlingar.

Naturvårdsförvaltning och tillsyn

Med stöd av 3 § i förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken är Uppsala kommun förvaltare av naturreservatet.

Reservatsförvaltare är Uppsala kommun genom gatu- och samhällsmiljönämnden. I förvaltarens uppdrag ingår bl.a. kontroll av efterlevnaden av reservatsbestämmelserna, reservatets gränsmarkering, normal drift av mark och anläggningar, skyltning, underhåll av leder och stigar samt städning. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med markägaren och kommunens tillsynsmyndighet i frågor där skötselplanen inte med tydlighet reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten för reservatet är miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun.

Reservatsförvaltaren ska årligen samråda med markägaren om den årliga skötseln av anläggningar och om åtgärder enligt gällande skötselplan. Reservatsförvaltaren ska i god tid samråda om planering av anläggningar, kostnader och ansvarsområden.

Övriga bedömningar

Reservatsförslaget innebär att ett viktigt tätortsnära natur- och vattenområde i Uppsala kommun får ett tillräckligt och ändamålsenligt skydd för friluftsliv och naturvärden. Uppsala kommun bedömer att bildande av ett naturreservat för Årike Fyris är förenligt med kommunens gällande översiktsplan samt föreslagen översiktsplan 2016.

Enskilda intressen som berörs är... *(kompletteras i förekommande fall efter samråd)*.

Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken samt reservatets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att det finns skäl för att bevara och utveckla området värden för friluftslivet, biologisk mångfald, värdefull odlingsmark, värdefulla naturmiljöer samt kulturhistoriska värden samt skäl för att besluta om naturreservat, att bestämma föreskrifter och att fastställa en skötselplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige i Uppsala kommun beslutar att inrätta Årike Fyris som naturreservat enligt upprättade handlingar.

Hur man överklagar

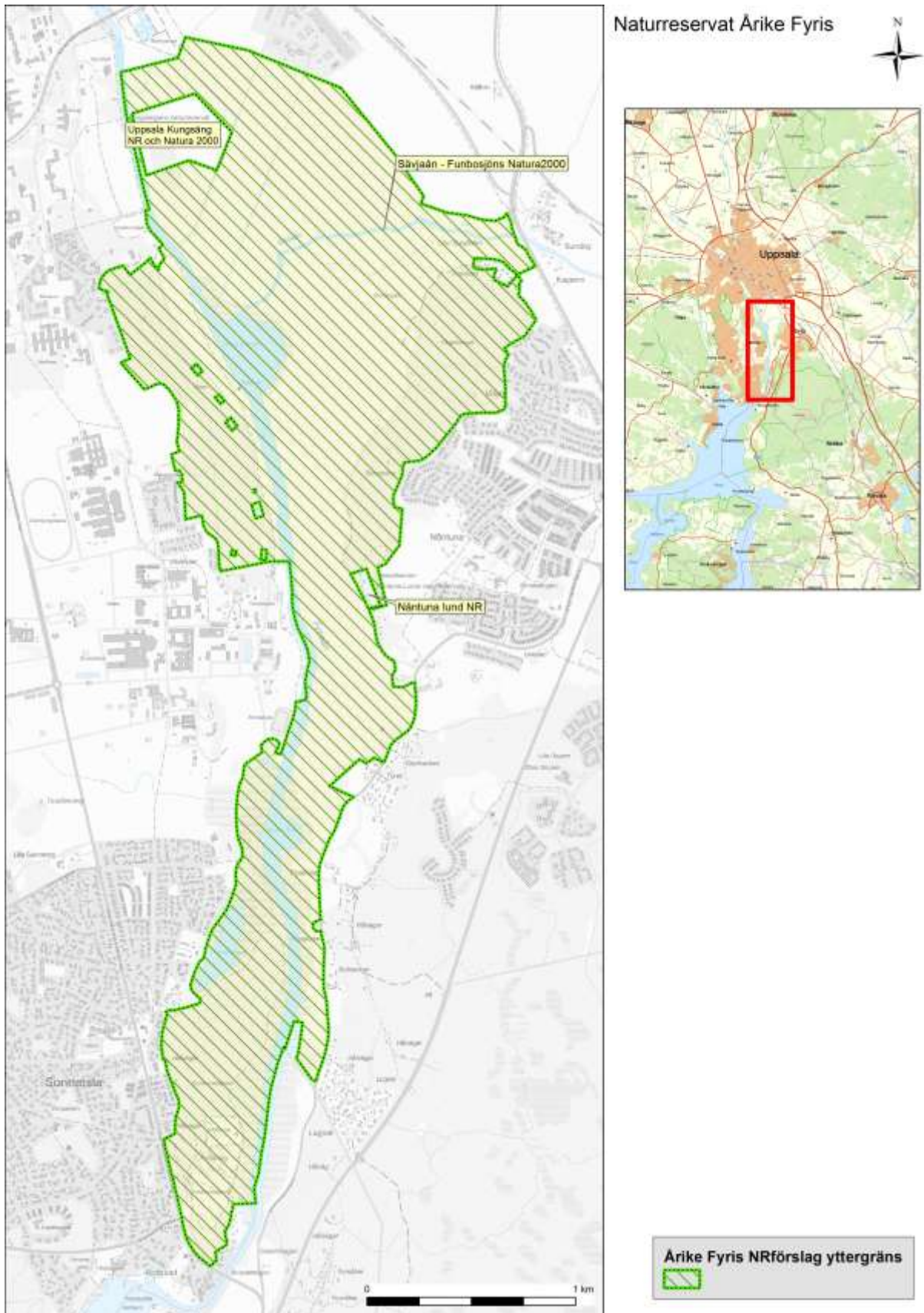
Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagandet ska sändas till Kommunledningskontoret som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen. Besvärshandlingen ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud och insänd inom tre veckor från kungörelse i ortstidning. Insändes besvärshandlingar som brev via posten ska de ske till adress: Kommunledningskontoret, 753 75, Uppsala.

Bilagor

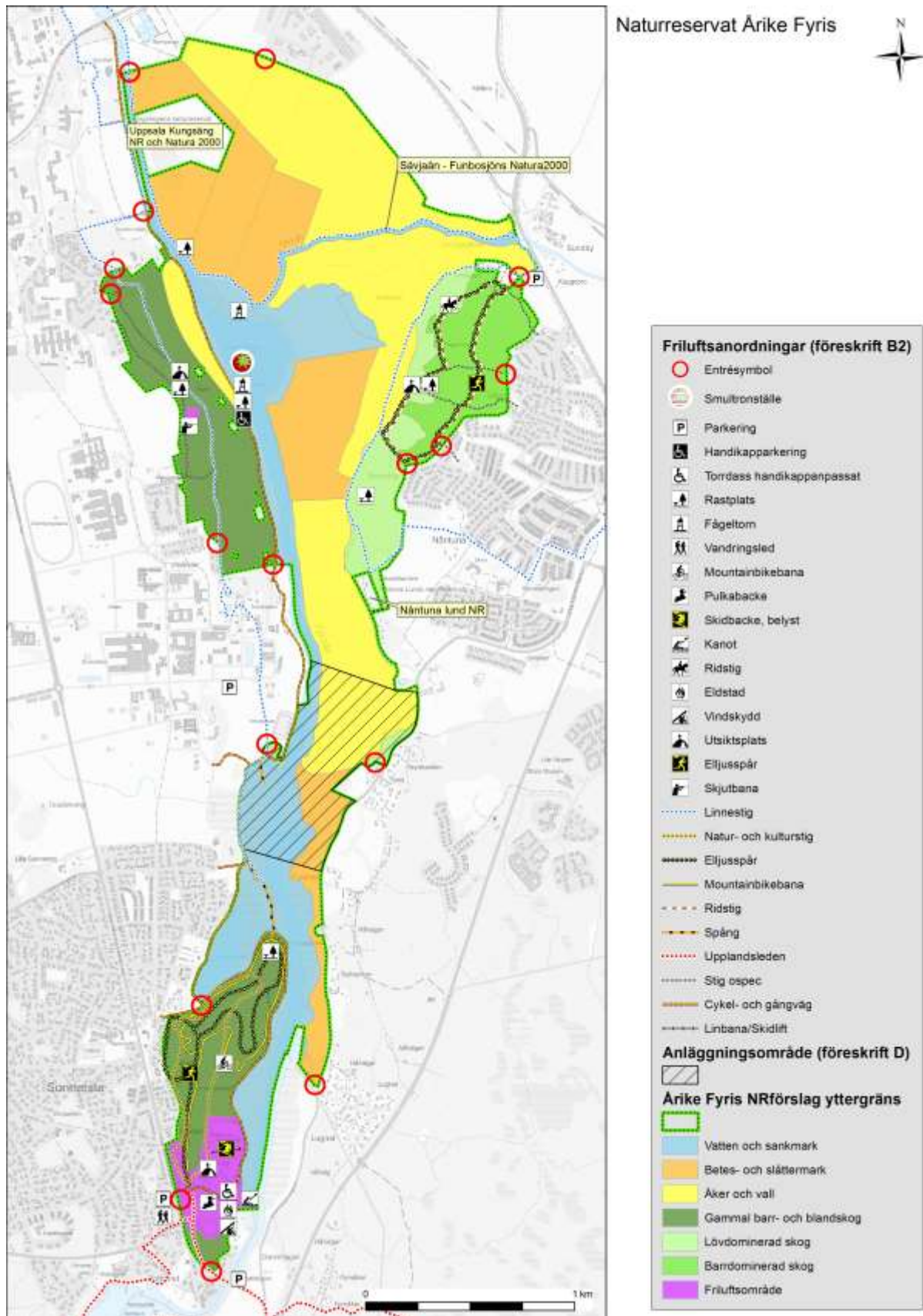
Bilaga 1	Beslut- och översiktskarta
Bilaga 2	Föreskriftskarta
Bilaga 3	Friluftskarta
Bilaga 4	Skötselkarta
Bilaga 5	Skötselplan

Sändlista

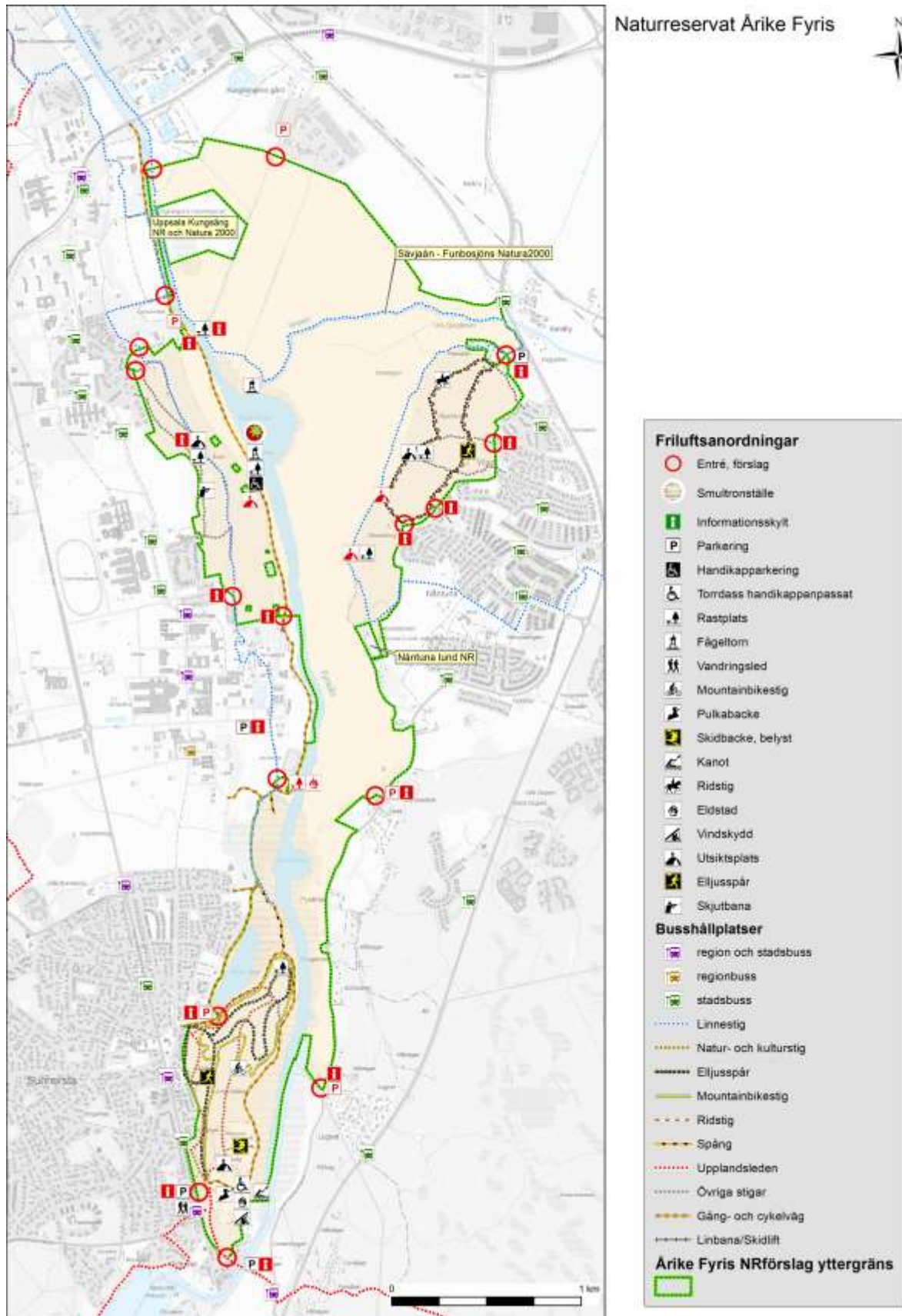
BILAGA 1- Beslut- och översiktskarta

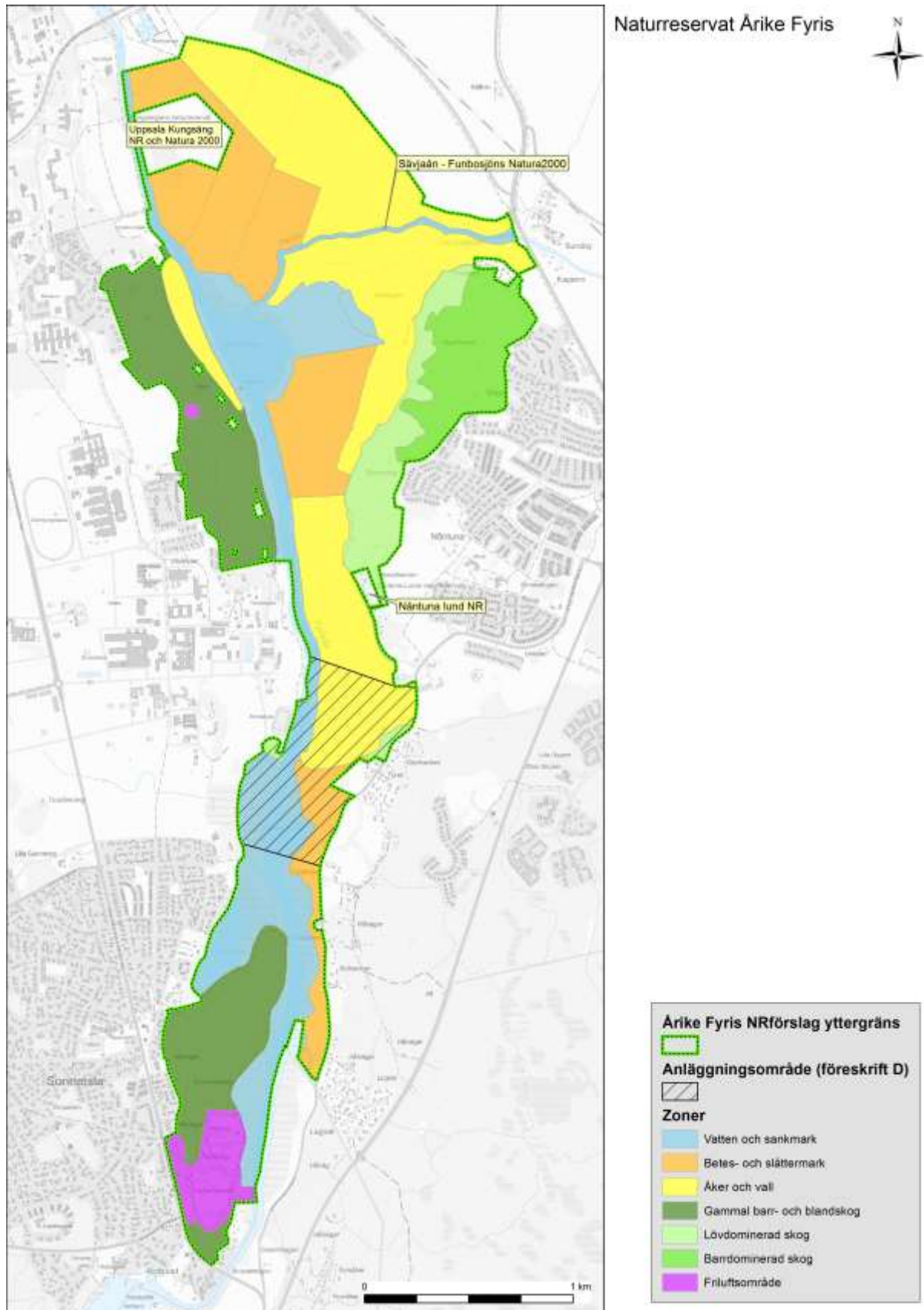
BILAGA 2 - Föreskriftskarta

BILAGA 3 – Friluftskarta

BILAGA 4 - Skötselkarta

BILAGA 5 - Skötselplan